

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 „ — „
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, márczius 6.

A börzeszabadság ellen.

(K. Ö.) Az az akció, melyet a *Magyar Gazdaszövetség* a gabona-uzsora korlátozása érdekében megindított, osztatlan tetszéssel találkozik mindenütt. Igaz, hogy a merkantilizmus csatlósai menteni iparkodnak azt, amit lehet, de azt hisszük, hogy manapság már alig lehet valakit üres jelszavakkal félrevezetni. Az a börzeszabadság, melynek nevében a tőzsde monopoliumszerű jellegét megmenteni törekszenek, távolról sem bír oly varázserővel, mint még csak egy évtizeddel ezelőtt, amikor a tőzsdében mindenki azt a közgazdasági intézményt látta, mely nélkül a mezőgazdaság boldogulása ki van zárva.

A börze nagy szabadságot élvez. Önmaga állapítja üzleti szokásait és tagjai felett önmaga bíraskodik. De a börze ezzel a szabadsággal visszaélt. Kiváltságos helyzetét nemcsak a mezőgazdaság kiszákmányolására használta fel, hanem üzleti szokásai között megtűri azokat az eljárásokat is, melyek az egyszerű, a tudatlan parasztember szorult helyzetére spekulálva, a tőzsdei veszteséget ezek nyakába sózzák. Egy oly intézmény, mely üzleti szokásai között megtűri a burkolt uzsorát, nem érdemli meg, hogy közgazdasági érdekek hangoztatása mellett továbbra is nebánsvirág maradjon.

Ezért őszinte örömmel fogadjuk a magyar gazdaszövetség akcióját és támogatni fogjuk a temesiek mozgalmát. Mert

ez a mozgalom, melynek célja a gabonakölcsönök szabályozása és a gabonaelővásárlás korlátozása, igazságos és méltányos.

Minden mozgalom azonban, bármennyire is méltányos és igazságos legyen, csak úgy vezethet sikerre, ha az egész társadalom lép ki a küzdelem terére.

A Magyar Gazdaszövetség mint a gazdátársadalom hivatott képviselője fog a kormánynak előterjesztést tenni a vonatkozó törvény megváltoztatása, a gabonaelővásárlás korlátozása ügyében.

A törvényhatóságok, melyekhez a délvidékiek fordultak, nem vonhatják meg a kérvényezőktől a támogatást, mert olyan veszedelem kiirtásáról van szó, mely nemcsak a délvidéken, hanem ország-szerte szedi áldozatait.

A törvényhatóságokon kívül a gabona-uzsora kiirtását célzó akcióban szerep jut még a megyei gazdasági egyesületeknek is. A legtöbbször ellen ugyanis sok a panasza. Első sorban az, hogy csak névleg gazdasági egyesületek és működésük meddő. A népet az uzsorásoktól megmenteni pedig legalább is van annyi, mint állatkiállításokat rendezni.

Erre a szervezett akcióra annyival is inkább szükség van, mert eltekintve az uzsora veszedelem gazdasági és szociális következményeitől, oly ellenféllel van dolgunk, mely előjogairól egyhamar le nem mond. A tőzsde sohasem fogja belátni, hogy a gabonaelővásárlás, a leplezett módon üzve, égbekiáltó uzsora. Hanem oly üzlet, melyet a börze szoká-

sai teljesen korrekt eljárásnak minősítenek. De ez a korrekt eljárás családokat, községeket, ezeket juttatott koldusbotra és ha a tőzsde oly annyira ragaszkodik az elővásárlások ezen neméhez, ezzel csak azt bizonyítja, hogy nem a sokat hánytorgatott közgazdasági tevékenységet tartja első feladatának, hanem a *spekuláció esélyeinek áthárítását egy teljesen ártatlan és kényszerhelyzetbe jutott elemre.*

A gabonatózsdének ezen a téren még nagyobbak a bűnei, mint az értéktőzsdének, mert az a laikus közönség, a mely az ügynökök által lépve vezetve, a tőzsdére megy játszani, ezt azért teszi, hogy nyerjen, hogy spekuláljon, de az a kisgazda, aki gabonaelővásárlási üzlet útján kerül a spekuláció szövevényeibe, ezt azért teszi, mert kis pénzre van szüksége, hogy a tavaszi munkálatokat megkezdhesse. Ne is említsük azt, hogy az a kisgazda, kinek a gabonaelővásárlás szegi a nyakát, sokszor nem is akar gabonát eladni, hanem csak pénzt kölcsönözni, legkevésbé pedig oly módon, mint azt a kötlével feltüntet.

A börzereformot annak idején agyonütötték, mert nem volt szabad a börze szabadságát megnyirbálni, mely nélkül fontos gazdasági hivatását nem tudta volna betölteni. Hiszszük, hogy most jobb idők járnak a népre és rosszabbak a tőzsdére és a gabonauzsora lesz az a kiindulási pont, mely a börze kinövéseit lenyesegeti. Csak minden tényező teljesítse kötelességét.

A „TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Az ibolya és az obelisztk.

(Allegória.)

Volt egyszer egy obelisztk. Magas, karsu, fekete gránitoszlop. Büszke homlokán megtörött a napsugár és csillogva hullott szerte-szét.

Es hogyan, hogyan nem, egy ibolya is odakerült egyszer a hatalmas kőoszlop mellé. Egyetlen egy bárszonyos levelű, puha ibolyaszál . . . Maga sem tudta egész bizonyosan, csak úgy sejtette, hogyan került oda. Igen, sejtette csak . . . Mintha egy szőkefürtű, karton ruhás gyermek-lányka hozta volna ki az erdőből, még bimbókorában. Aztán, mintha oda ültette volna a mosáni helyére. Mígnem egy balzsamos, tavaszi reggelen kinyílt a kelyhe, a virága. Így emlékezett az ibolya.

. . . Olyan réginek tűnt fel előtte mindez, pedig csak egy napja történt. De mikor olyan nehéz is volt a sorsa a szegény kis virágnak azóta! . . . Elhagyottan, egymagában állott a nagy kertben; nem is volt körülötte egyéb, csak föld, nyirkos, fekete föld, meg a hideg-kövű, fenhéjázó obelisztk.

Szomorú volt az ibolya és lekonyította a fejét . . . Ez h' t az élet? . . . Ez az, a melytől annyit várt bimbókorában? . . . Ime, még a napsugár sem éri, elvonja tőle a hatalmas gránit-kolosszus.

Közben alkonyodni kezdett. Homály nehezedett a pusztá kertre, melyet a kikelet még alig rázott fel álmából . . .

Az ibolya pedig elszenderült. Álmodott és olyan édes volt az álma! Az erdei hóvirágot látta, szüzi, fehér szirmával, a mint feléje bólogatott a fejével. Hirtelen felébredt ekkor. Bántó hidegség járt a levegőben és a kis ibolya úgy fázott, didergett szegény.

Bágyadtan, dermedten huzódott össze és visszagondolt az erdőre. Hogy miért is vágyódott el onnét! Hiszen olyan szép volt ott minden, az ibolyák, meg a hóvirágok között. Egy hóvirág, — az, a melyikről álmodott — épen ott nyílt az oldalán és olyan édes dolgokat sugott a fülébe. De ő, a hiu, balga teremtés, nem sokra becsülte a mit a hóvirág mondott. Szük volt neki a világ, ott a fa gyökere körül és elkívánczolt messze, messzire . . . El-elnézte, a mint letépik kinyílt szirmu társait és keblükre tűzik az emberek. Csak őt, az igénytelen bimbót, nem akadt, a ki figyelemre méltassa . . . Nem tudta szegény, hogy a letépett virágnak hervadás a sorsa!

Aztán betelt a vágya. Egy kis lány jött az ibolyák felé, egy mosolygó szemű, édes kis lány.

Tépett itt-ott egy-egy szálat puha, selymes kezével és odatűzte a hullámos, szőke hajába. Őt is le akarta tépni, hanem mást gondolt mégis. Gyökerestül vette ki a földből, vigyázva, óvatosan és oda plántálta a mostani helyére — aztán elfeledkezett róla.

Szomorúan gondolt vissza milderre a szerénység virága, a mely csodálatoskép mégis olyan nagyra vágyott. De, ha a szíve egyszer úgy kívánta! A szíve, a mely most olyan árván, elhagyottan érezte magát.

Ekkor egyszerre valami kábitó, édes érzés, valami jóleső melegség járta át egész valóját. Nem tudta, mi van vele, csak azt érezte, hogy meglepi szirmát, levelét az illatos párázat. A harmat volt ez, melyből most ivott öntudatosan . . . Ah! úgy megremegett vézna teste a zsibbadástól, a mint oda tűzött szelid arczába a napsugár. Felülről vetődött oda, a karsu obelisztk csucsáról. Az ibolya vézna, kis testének olyan jól esett ez a simogató, meleg sugár. Felnézett oda, a honnan rája hullott és ekkor látta meg az obelisztket a maga fenségében, szépségében. Eddig csak a gögös, rideg szobrot látta benne, a mely irigyen takarja előle a világozosságot és dermedtő hideget áraszt maga körül. Hanem most egyszerre elfeledte mindezt. Hiszen olyan szép volt az az égbenyuló, fekete gránitkő. Csak nézte, nézte az ibolya és olyan végtelenül szánalmas teremtménynek érezte magát . . . Még csak fel sem látott az obelisztk csucsára, a honnan rája verődött nap sugára.

Ettől az időtől fogva egyre jobban esodálta az obelisztket. Szerette volna, ha folyondárnak születik, hogy magasra kuszó karjaival átfonhatná a fényesre esiszolt követ. De így! . . . csak sóvárogva bámult a magasba és lehajlítottá fejét a szobor lábához.

Bánffy br. kinevezése.

A hivatalos lap mai száma közli báró *Bánffy Dezső* exminiszterelnöknek főudvarmesterré való kinevezését a következőkben:

Kedves báró *Bánffy!* Magyar miniszterelnököm előterjesztésére Önt a magyar főudvarmesteri méltóságra ezennel kinevezem.

Kelt Bécsben, 1899. évi március hó 2-án.

FERENCZ JÓZSEF, s. k.

Szell Kálmán, s. k.

A volt nemzeti párt és a «Hazánk».

A volt »Nemzeti párt« politikáját a »Nemzeti Ujság« megszűnése után a »Hazánk« támogatta, melynek most a párt beolvadása alkalmával nyilatkozni kellett az ezután követendő irányáról.

Ezt a nyilatkozatot a »Hazánk« vasárnapi száma hozza. E lap felelős szerkesztője *Korbuly József* a lapnak ezután követendő politikai irányát így írja körül:

»Tudatni kívánom a »Hazánk« tisztelt olvasóival, hogy a »Hazánk« a jövőben is minden erejével küzdeni fog, hogy a Nemzeti Pártnak immár győzelemre vitt s az új kormány által is elfogadott programja teljes épségben és tisztaságban érvényesüljön. Nyitott szemmel fog őrködni azon, hogy a program minden pontja betartassék. Szolgálatában lesz ama törekvésnek, mely a Nemzeti Párt programja érvényesüléséhez, a párt feloszlásához és a kormánypártba való belépéséhez az ország közérkölségi és közállapot javulásának jogos reményét fűzte, de minden erejével ellene lesz azoknak, kik bárhol, akár nyíltan, akár titokban, e törekvés ellenében cselekszenek.

Előharcosa lesz továbbra is a magyar agrár érdekeknek, mely érdekeknek első szószólója a magyar zszurnalistikában a »Hazánk« volt s most is az első sorokba küzd ezek mellett.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

B u d a p e s t, március 6.

A képviselőház mai ülése — melyen *Talán* Béla az ujonnan megválasztott alelnök elnökölt, mindössze alig tartott egy fél órát. Ez alatt a következő tárgyakat intézték el. Felolvasták és hitelesítették a mult ülés jegyzőkönyvét. Elfogadták harmadszori olvasásban

— Szeretlek! — suttogták szirmai — és szeretni foglak, a míg élek, bár sohasem foglak, sohasem tudlak elérni! . . .

Es az obeliszknem felelt semmit. Nyilván meg sem hallotta, mit sugdosott a szerelmes ibolyaszál. Vagy, ha hallotta is, hát fel sem vette; hiszen megszokta már az ilyet! Tavaly egész rondellát ültetett be körülötte a kertész és mind ott hervadt el a lábánál; titkon égett, titkon sóvárgott utána.

Tudta ezt a kőszobor, jól tudta mind, de nem érzett belőle semmit: mert büszke volt, hideg és szivtelen . . . Csak akkor melegegett fel egy kissé, mikor a napsugárral kaczerkódott; csak ennek a csókja hevitette fel egy kissé. Hiszen a kőnek nincsen szíve, vagy ha van, hát csak kőből lehet az is . . .

Egyszer azonban nagy vihar támadt. Nem is vihar volt az, hanem dühös, romboló orkán. Recsegtek, ropogtak a fák, aztán földre terültek mind. Ki derékban tört ketté, ki meg a törzsénél tépődött ki gyökerestől. A kertben felfordult vala minden, csak a gyenge, kis ibolya simult félnéken az obeliszknal talpához. Az mentette meg a végpusztulástól . . .

Aztán nagy dolog történt. Iszonyu recsegés hangzott el a levegőben. Megingott az obeliszkn, ide-oda lóbázta az orkán.

az ujonczprovizoriumról és az ujonczmegajánlásról két törvényjavaslatot.

Mikor már e két törvényjavaslat sorsa szavazás által eldőlt, akkor tört ki csak *Zmeskál* Zoltánból az elégedetlenség. Hangosan panaszkodott, hogy neki fogalma sincs arról, hogy a Ház tulajdonképpen mi felett szavazott.

Aztán *Neményi* Ambrus rövid előadói beszédének meghallgatása után vita nélkül elfogadták a pénzügyminiszternek a Margit-sziget és a Margit-hid összeköttetéséről szóló törvényjavaslatát.

Végül az állami számvevőszék három tulkiadásos jelentését vették tudomásul. Mind-egyiknek *Benke* Gyula volt az előadója. Ezeknél már vita is volt, ha ugyan annak nevezhető, hogy *Kossuth* Ferencz pár szóval tiltakozott a tulkiadások ellen és intette a kormányt, hogy maradjon meg a költségvetés keretében.

Legvégül megállapították a jövő ülés napirendjét, elfogadván az elnök indítványát, a mely szerint a Ház holnap nem tart ülést. A szerdán 10 órakor kezdődő ülésen pedig tárgyalni fogják *Polónyi* Géza indítványát a kvótáról szóló királyi döntés tárgyában, *Rakovszky* István mentelmi ügyét és végül a *kiegyezési-provizoriumról* szóló törvényjavaslatot.

Ezzel az ülés véget ért.

A megyei közigazgatási bizottság ülése.

A vármegye közigazgatási bizottsága ma délelőtt a vármegyeház kistermében tartotta meg rendes havi ülését.

Jelen voltak:

Dr. *Beöthy* László főispán elnökle alatt: *Szunyogh* Péter alispán, *Papp* János főjegyző, dr. *Wallner* Ödön tiszti főügyész, *Hranyiczky* Károly árvaszéki elnök, *Sipos* Orbán kir. tanfelügyelő, *Papp* Miklós pénzügyi igazgató, *Lázár* Márton kir. alügyész, *Gyurkovits* Kornél kir. főmérnök, *Szunyogh* Lóránd anyakönyvi felügyelő, *Goldis* József, *Király* Viktor, id. *Markovits* Károly, *Radnai* Farkas, *Szabó* József, gr. *Tisza* Kálmán, valamint alispáni előadók-ként: *Baranyi* András, *Keszthelyi* Zoltán tb. főjegyzők, dr. *Cziffra* Kálmán és *Balogh* Elemér aljegyzők.

Az alispáni jelentés.

E szerint február hónapban volt 17 tiszta, 6 felleges, 4 esős és 1 havas nap.

A közegészségügyi állapot kedvezőtlenebb volt mint az előző hónapban; ugyanis a hivatalos orvosok 4426 beteget gyógykezelték és így 288-al többet mint januárban.

Uralkodó kórként valamennyi járásban az emésztési és légzési szervek bántalmi, valamint a váltóláz fordultak elő elég kedvező lefolyással.

A fertőző betegségek közül:

1. Kanyaró előfordult 12 járás, 24 köz-

— Ide, ide hozzám! szólott az ibolya. De az obeliszkn előre bukott és nagyot zuhanva bele horpadt a földre.

Az ibolya pedig ott maradt épségben és sirt, keservesen zokogott. Miért, hogy nem erre esett, erre feléje?! Legalább itt pihenne halálos sebével mellette . . .

Hát még arra sem méltatta, hogy a szemét lefogja? . . .

— Bohó virág te, milyen esztelen a kívánságod. Hiszen téged is maga alá temetett volna a gránit-óriás. — Így vigasztalta az ibolyát a fagyöngy.

— Még ugy is jobb lett volna, hiszen a fájdalom is édes gyönyörűség nekem azért, a kit szeretek . . .

Az ibolya mondta ezt, azt a szomorú, vigasztalan ibolyaszál.

Pedig a szélvihar is elült és az égen felragyogott megint a nap tüzes korongja. Pazarul szórta sugarát mindenüvé és az ibolya is megfürödhetett volna benne. Nem fődte el bársomyos testét a hatalmas obeliszkn — hiszen ott feküdt a sáros földön és fényes lapjait bevonta a piszkos iszap . . .

Helvey Lajos.

ségben 432 esetben. Ezek közül gyógyult 335, meghalt 6, ápolás alatt maradt 91;

2. vörheny 13 járás 31 községben fordult elő 293 esetben, ezek közül gyógyult 118, meghalt 34, ápolás alatt maradt 91;

3. hasihagymáz előfordult 9 járás 10 községben 24 esetben, ezek közül gyógyult 16, meghalt 3, ápolás alatt maradt 2;

4. ronesoló toroklob 5 járás 8 községben fordult elő 16 esetben, ezek közül gyógyult 9, meghalt 5, ápolás alatt maradt 2;

5. hökhurut előfordult 1 községben 2 esetben, ezek közül gyógyult 1, ápolás alatt maradt 1;

6. gyermekágyitár előfordult 2 járás 2 községében s ezek meg is haltak;

7. hólyagos himlő 1 községben fordult elő 1 esetben, ez ápolás alatt van.

Orvosi rendőrbonczolat megejtetett 3 öngyilkos, 3 hirtelen elhalt, 1 külerőszak és 1 egyéb okból elhalt egyén hulláján.

Törvényszéki bonczolat 8 esetben ejtett meg.

A kir. tanfelügyelő jelentése.

Eszerint február hónapban meglátogattak: b.-püspökii özségi kisedővő-intézet, továbbá az ottani róm. kath. vegyes, az ev. ref. fiu- és leányiskolák.

A kir. ügyész jelentése.

E szerint a nagyváradi királyi törvényszék fegyházában — február hónapban — letartóztatva volt 426 férfi és 60 nő, — a hónap végén letartóztatva maradt 303 férfi és 37 nő.

A rabkórházban hét egyén ápolatott; halálozás nem történt.

A munka keresmény 117 forint 97 krajczárt tett ki.

A kir. pénzügyigazgató jelentése.

E szerint január hónapban befolyt:

egyenes adók czimén . . .	31.702	frt	59	kr.
hadmentességi díj czimén .	647	frt	91	kr.
jogilleték és díjak czimén	26.431	frt	81	kr.
fogyasztási és italdók czimén	217.619	frt	98	kr.
bélyeg jövedék czimén . .	23.628	frt	47	kr.
dohány jövedék czimén . .	97.999	frt	89½	kr.

Február hónapban ideiglenes házadómentesség 7 esetben adatott meg, fizetési halasztás egy esetben engedélyeztetett.

A személyzeti ügyeket illetőleg megemlíti a jelentés, hogy *Szkalák* József fogalmazó Dévvaról áthelyeztetett, *Szilvássy* István volt m. kir. főhadnagy kataszteri irattárt kezelő irodatiszté, *Politavszky* Gyula díjtalan számgyakornokká neveztetett ki.

A Schlauch-tér védelmére.

— *Géczy* Lajos jelentése. —

A nagyváradi szépitési egylet vasárnapi közgyűlésén olvasták fel az alábbi jelentését *Géczy* Lajos egyleti felügyelőnek.

Hogy mennyi igazság van e jelentésbe, bizonyítja az az élénk éljenzés, melylyel fogadták.

Dr. *Bulyóvszky* József polgármester azonnal intézkedett, hogy a jelentést megkaphassa. Ez évre már nem használ semmit, mert a szép park már le van kopasztva.

A jelentés a következő:

Mélyen tisztelt közgyűlés!

A nagyváradi »Szépitési egylet« becses megbizásából rám ruházott s eddig viselt tiszteletből kifolyólag van szeremcsém jelentésemet a következőkben előterjeszteni:

A mindent megbénító pénzhány, vagyis inkább a pénz elégtelensége folytán az 1898. év is elmúlt, a nélkül, hogy egyesületünk valami nagyobbat alkothatott volna.

A folyó év prognostiknoa — s talán még néhány következő — ugyanez okból nem mutat fel semmi vigasztalóbbat.

Ezért tulnyomórészben igen szerény körben kell mozognunk s főczélul a már meglévő eredmények megőrzését, conserválását kell kitűznünk.

Városunk és egyetünk tagadhatatlanul sokat tett és haladt parkok, ültetvények, fasorok létesítése dolgában.

Kellemetlen, undorító, egészségtelen terek és utcák változtak át árnyas, a nap hőségét és a port visszatartó, szemet gyönyörködtető ligetekké.

Erre valóban nagy szükség is volt, mert városunk levegője tulnyomó részben száraz. A rövid tavaszt rendszeren forró, poros alföldi nyár követi.

Hatóságok, egyesületünk, magánosok nem fukarkodtak, hogy lehetőleg modern, kellemes üdítő helyeket teremtsenek. A város igen éber rendőrsége, köztérfelügyelői óvják a drága pénzben s még ritkább áldozatkészséggel létesített hasznos és díszes ültetvényeket, mégis azok sokszor nagy károkozásokat szenvednek.

Nem azt értem, ha a bepálinkázott vásáros fejszét próbálja ki egy-egy fa kérgén; ha valami dévaj kocsis néhány galyat lecsap ostorával, vagy a gyermekek s azok felügyelői néhány virágos galyat letörnek.

Nem. Ez mind meg fog szünni lassan, egy-két a maga helyén alkalmazott erélyes büntetés. A növények kedvelésének elterjedése, meg fogják védeni a fákat és bokrokat, de nem védik meg a kertészek fűrészeitől és ollójától, melyek — nehezemre esik, de ki kell mondanom, hogy — bizony sok helyen nagy kárt okoztak.

Előre bocsátom, hogy félre ne értessem: én nem személyeket akarok támadni. Ezen távol szándék álltőlem. En csak a mostani kezelési rendszert vagy módszert nem helyeselhetem, mely az ültetvényekre határozottan káros azért, s különösen pedig a Schlauch-park védelme érdekében emelem fel szavam.

A Schlauch-park gyönyörű díszeserjéi, a hibiscus, loncz, orgona, a sok ezer virágú spiraea, coluteasz, viburnum, cythisus-félék tavasz és nyár szakait át változtatás színeik pompájával gyönyörködtettek minden hozzátérő és fogékony lelket — most? — le vannak nyelve, kegyetlenül, hogy tizedrészt annyi virág sem lesz rajtuk látható s növekvésükben elmaradnak, elsatnyulnak.

Örömmel szemlélhetjük a büszke szépségű 5-6 méternyire felnőtt fűrtös juhar-csoportot, — most néhány nyomorúságos telefon-rendszerü dorong meredezne helyükön, ha véletlenül csapadékban dus év nem következett volna ezen radikális tisztításra.

Felszólaltam, figyelmeztettem a kertészeket arra, hogy a díszeserje nem élő sövény, melyet bizonyos határok közé kell szoritani s most nem a XIV. Lajos korbéli mértani pontossággal metszett fasorok és csoportok képezik az ültetvények czélját, hanem a természetes fejlődésnek kellő mederben való előmozdítása.

Azt a titkot feleslegesnek tartottam leplezni, hogy a fák visszasszerzési erejének is van hatása.

Tehát, amint említém, figyelmeztettem és kértem a kertészeket, hogy hagyják abba azt a vandál nyesegetést és csonkítást, de a mint mindenki meggyőződhetik róla, igen csekély eredménnyel. A kertész urak roccoco hajlamaikban római következetességet mutatnak s azóta is csak oly kiméletlenül működik a fűrész és az olló, pedig a felsorolt díszeserjék és fák nem egyenrangúak a lycium, galagonya meg akác sövényekkel.

Van a Schlauch-partban a többek között egy gyönyörű syringa, persica csoport, mely minden tavasszal ezer meg ezer virággal volt megrakva. Endrődi Sándorunkat valószínűleg ezen óriási virágcsokorhoz hasonló syringa-csoport hatása inspirálta:

»Csak hagyjuk halkan ránk omolni

A virágnak fénylő záporát.«

Szegény syringák! Ezeket sem kimélte meg a kegyetlen fűrész és olló. Koronájuk a porba hullott.

Epen a napokba olvasom nagy lelki gyönyörűséggel és élvezettel Rádl Ödönünknek »Egy tél Olaszországban« című remek utirajzát, a melyben a Genua melletti nagy hírű »Pegli« kertnek mesterkéltségeitől megcsodálva, azon szakrakra fakad ki:

»Nem szeretem a természetben a mesterkéltséget.«

Rádl Ödönnek igaza van, mert a természetet kedvelő emberre nézve nincs bántóbb és leverőbb látvány, mint egy össze-vissza vágott, fűrészelt fa nagy bokor, oly alakban, aminőt a természet nem produkál.

Miként mindenféle ebfajtából nem lehet rattlert alakítani, úgy a díszeserjék mindegyikét sem lehet és szabad megnyirbálni, megcsonkítani és belőle botanikai rattlert alakítani

»Megjegyzem még, hogy a Schlauch-part angol modoru, a melyben tudvalevőleg a fűrészek és ollónak alig van szerepe. Az angolok régen vissza tértek már a természethez és régen szakítottak a »Vun-Csi« szerint is csunya czopffal.

Én tehát a Schlauch-tér agyon nyesegetett sok ezer virágaitól már előre megfosztott fák és díszbokrokat vagyok bátor a mélyen tisztelt közgyűlés kegyébe ajánlani s tisztelettel kérem a szepitési egyesületet, hogy Nagyvárad városánál befolyását érvényesíteni, ez ügyben a közönség érdekeit megóvni s ültetvényeiket az elcsenevészedéstől és az elkerülhető folytonos és költséges pótolgatástól megmenteni sziveskedjék.

Szükségesnek látnám még, hogy ha egyben lépések tétetnének az iránt is, hogy a Schlauch-parkon keresztül vonuló telefon oszlopai és sodronyai onnan mielőbb az ut szélére áthelyeztetnének, mert a helyett, hogy a Fűrész-utcából a vasut felé vezetett telefon a rendes uton a Múzeum-utca felé menne, e helyett a Schlauch-park legsűrűbb csoportjain vonul át össze-vissza, mely csoportok a telefon kedveért szintén folyton megnyirbáltatnak és megcsonkítottatnak s rövid idő múlva el fognak satnyulni és pusztulni.

Nem tartanám még feleslegesnek, hogy egyesületünk, ha anyagi téren nem is, de szellemi iparkodjék a különböző iskolák és a család hatását igénybe venni, hogy már a gyermekek is képet tudjon magának alkotni arról, hogy az üde lomb, a színes virág nem akkor szép, ha letörve porban hever, hanem ha ott gyönyörködtet mindenkit a maga helyén.

Szeretném, ha nagy eredmények, fényes vívmányok bejelentésével zárhatnám soraimat, de sajnos, a jobb jövőnek reményében csak a kevéssé derűs jelent konstatálhattam.

Nagyvárad, 1899. február hóban.

Kiváló tisztelettel

Géczy Lajos,

egyesületi felügyelő.

A megye új képe.

Feszty Árpád műve.

Vissza szál a lélek rég elmúlt időkbe, abba a mesés korba, melyből csak legendák, hős költemények maradtak fel, melyeket karddal, vérrel irtak apánk a futó ellenség háttára.

A honfoglalás ideje tárul elének, mikor minden csupa tűz, csupa harc, csupa vér.

Hanem a rombolás, az iszonyat nem kapott helyet a Feszty képén. Mikor ő bele mérült ebbe a korba, hogy Biharvármegye számára örök emléket fessen róla, ő a véres mezőket, a holtak garmadáit között egy bájos virágot lelt, melynek emlékét a hegedűsök dala, a nép költés tartotta fenn, ezt a virágot, a vérmézőkön nőtt rózsát festette ő le.

Árpád fia el jegyzi Biharország fejedelmének Mén Maróthnak leányát. Gyermekek még mind a kettő, de egy nemzet jövője, reménye mindenik s míg ők ott fenn a paizson gyermekes naivsággal simultak össze, lent föl zug az öröm riadalma, mert ez az eljegyzés irtó nagy harc helyett lakodalmi torba ölelte a két nemzetet.

Az óriási kép egészen elfoglalja a megyeház nagy termének nyugati falát s hatalmas arany keretével a padlótól a mennyezetig ér.

Már arányai megkapják a belépőt, de a felülről le mosolygó két fejedelmi gyermek, szinte vonz közelebb. Hanem csakhamar észrevesszük, hogy a távlatot meg kell tartani s vissza kell menni az ajtóig, hogy egészében tekinthessük át.

Aki először látja a képet, ne mondjon rögtön róla véleményt. Nyitott szemmel nézve, igyekezzék vissza szállni abba a korba, melyből e jelenet festve van s amit szeme előtt lát s a múltból vissza képzel, azt engedje össze szűrődni lelkében s ezután nem fog kritizálni,

mert megragadja az ellenállhatlan ígéret, ami igazi mű alkotás előtt érez az ember.

Jobb oldalon egy kisebb arányú, de szintén hatalmas kép van a falhoz támasztva. Színvázlat a nagy képhez.

Ez meg zavar.

Más kompozíció, bár lényegben meg egyez a kész képpel; s bár csak oda van vetve széles durva ecsetvonásokkal, mégis összehasonlításokra készített.

Itt érzi az ember a vázlat zavaró hatását. Minél tovább nézi, annál inkább vonza magához a lelkünket s ha vissza nézünk a nagy képre, mintha halványabbá válna az, mintha — már csak kimondom — kevesebbet lennék már rajta, mint az előbb.

Kerestem az új benyomás okát s rá is találtam.

A nagy képnek nem csinált keretet a művész, csak az asztalos, a fő csoport mellett Mén Maróth még helyet kap, de a magyarság bizony leszorult. A vázlaton ott van mind a két csoport anélkül, hogy rontaná a főcsoport hatását. A nagy képről többet tudok le magyarázni, de a vázlat többet beszél nekem.

A főcsoport mindkét képen meg egyez, a vázlatról csak a jósnő hiányzik az előtérből, de a csoportosítás nem csak az eljegyzést tárja elének, hanem a két nép különböző jellemét, még pedig a legélesebben karakterizálva.

Jobb oldalon ott ül hordszékében Mén Maróth enervált alakja, száz asszony körötte, mellette zenészek, hordszékét is asszonyok hozzák. Háttal a távolban áll harci csapata. Bal oldalon a magyarság. Csupa erős marczona alak, mely egész szívvel éljenéz és lengeti kalapját a kisebbik fejedelem felé. Az egész csoportban csak egy nő van, de mily méltóságos tartással ül hordszékében, melyet négy harcos emel.

Ez adja azt a megragadó magyarázatot, mely a két népet karakterizálja. Mén Maróthnak száz asszonya van, de mind rabszolga, Árpádnak csak egy, de ez feleség. Ott félre huzódnak a harcosok a fejedelem asszonyaitól, itt vállakon hozzák a vitézek a fejedelem feleségét. Ott csak az asszonyok vesznek örvendezve részt az ünnepélyen, itt együtt ünnepel az egész nemzet. Mén Maróthnál családi dolog az egész eljegyzés s népe csak statisztál, a magyarság nemzeti eseménynek érzi, melyben azonban megillető részt kap az édes anya is.

Ez a keret hiányzik a fő képről.

Ezen igen nagy tanulmánnyal van megrajzolva a kor. Az az áldozati üst mintáról van festve, azok a ruhák korhűek. A bálványok, a lánzsára tűzött lófejek mind igaz dolgok. De a magyarság hátra szorult, Árpád nevének nem jutott hely, az előtérbe pedig magyar lányok jöttek a harcosok helyett. Pompás itt az áldozó jósnő, bár kissé dominálja a képet és igazi bravuros kivitel a Mén Maróth alakja.

Bájos a két gyermek fenn a paizson és remekül zárja a csoportot a gyönyörű háttér, a bihari havasok képe.

Óriási tanulmány és bámulatos technikával van megfestve ez a remek kép s ha kissé melegebben emlékeztünk meg az első kompozícióról, szívesen elismerjük, hogy ez egyéni benyomáson alapul, de gustibus pedig . . .

Mig irunk erről az új mű-remekünkről, lassankint megjelenik előttünk egy feketebabos, tulipiros táblájú könyv, melyből olyan igaz szívvel irt pompás képeket olvastunk a népről. Feszty Árpád írta. Mestere a tollnak is és ez a kis könyv azt mondja nekünk, hogy ha a mester magyar motívumot akar alkotni, nem kell ahhoz neki komponálni, diktálja a szíve, melyet igaz jó magyarnak alkotott az Isten.

Ezért van az ő képében olyan megragadó erő, mert együtt dolgozik a szíve a kezével, ha a nemzetéről ír, vagy alkot.

Gratulálhat magának Biharvármegye, hogy Fesztyt nyerhette meg millennáris képének megalkotásához.

Örömmel hallottuk a mestertől, hogy impozáns festményének színnyomatu reprodukciója már készül s az őszre készen is lesz. Hiszszük, hogy a biharmegyei családok sietni fognak megszerezni Feszty képét ilyen alakban szalonjaik számára.

Pálffy Béla.

Budapest—Páris.

1900. évi április 18-tól november hó 5-ig tart a párisi világkiállítás! A 20-ik évszázad hajnalán azon nagy nemzet fia várják fővárosukba az öt világrész lakóit, mely nemzet a művelődés, haladás és szellem mezején mindig elől járt az elsők között. Mi magyarok, a nyugateurópai szellemet, műveltséget s intézményeket fogadtuk el vezetőinkül és támogatóinkul. Szükséges — elengedhetetlenül szükséges tehát, hogy a magyar művelt osztály minél tömegesebben látogassa meg az 1900-ik évi párisi kiállítást; hogy szemről-szembe nézhesse az ott megjelenő világrészek, államok s nemzetek versenyét a közművelődés, a haladás és szellem békés csatamezején. *A magyarok társas kirándulására* alakult *Budapest—Páris* című társadalmi mozgalom Somogyi Nándor igazgatóságával báró *Thoroczkay* Viktor főispán elnöklése alatt álló felügyelő bizottsággal módot nyújt arra, hogy a jövő évben megnyíló párisi világkiállításra egy a vagyonosabb osztály fiai, mint szerény anyagi helyzetűek is elmehessenek. Minden rábeszélés mellőzésével álljanak itt röviden a következő tájékoztató adatok: A *Budapest—Páris* kulturális mozgalom (*Igazgatóság Erzsébet-körül 48*) kebelébe jelentkezett résztvevő a májustól októberig terjedő hónapokban tetszés szerint választandó, Budapestről, reggel a keleti indóházból indul utra egy 200 tagból álló társaság számára összeállított külön gyorsvonattal Páris felé s még aznap este Münchenbe ér és ott meghál. Másnap Münchenben marad s harmadnap reggel onnan indulva, aznap este Párisba ér. Párisban 8 napon át ügyes kalauzok, a rendező és fogadó bizottsági tagok vezetése mellett 20-as baráti és ismerős csoportokban vagy külön megnéz mindent, a mi őt érdekli, szórakozik tetszése szerint.

A 8 nap elteltével Svájc és Tiroton át ismét Budapestre visszaérkeznek. Két hétig tart tehát az út és a párisi tartózkodás. Ezen két hét összes költségeinek fedezésére fizet a *Belvárosi takarékpénztár*-hoz (Budapest, Koronaherceg-utca 5. sz.) 260 frtot; s ezen összegért kap *mindent ingyen úgy úton, mint Párisban* mindenütt, ahol művelődés vagy szórakozás céljából megjelenik. Lakás, élelem, kocsi, belépő-jegy, színházak, hangversenyek stb mind a 260 frt kiadásból fedeztetnek. Ha meggondoljuk, miként Párisban, egy szerény igényű ember is, ha minden neki tetsző dolgot látni s élvezni akar, legalább 20 frtot elkölt szállás, élelemzés, fuvar s szórakozás czimén; ha meggondoljuk, hogy ez 8 nap alatt 8×20=160 frtot tesz ki; ha vesszük, hogy aztán 100 frtért teljes képtelenség gyorsvonattal, kényelemmel s teljes ellátással Budapesttől Párisig s onnan vissza utazni; s vesszük végül, hogy kimondhatatlan nagy előny az, ha a *párisi viszonyokkal teljesen ismerős hazánkfiak kalauzoknak* minket s 8 nap alatt mindazt átélhetjük, amit magunkra hagyatva, tájékoztatlanul, *hrromszor 8 nap alatt sem élhetnénk át*; ha mindezt számításba vesszük, úgy erősen ki fog domborodni előttünk a *Budapest—Páris* című mozgalom végtelenül hasznos, üdvös és nemes intencziója, mely abban is nyilvánul, hogy a bizottság rendelkezésére álló jövedelmi rész kulturális czélokra fordítatik. Megjegyezzük, hogy a 260 frtot nem kell egy ös-zegben lefizetni; lehet azt *havi 8 frtos*, évnegyedi 24 frtos részletekben is lefizetni, avagy 25 frt fizetve a belépéskor, a hátralékos összeget 1900-ban fizetni a *Belvárosi takarékpénztárba*; s hogy ha valaki a befizetés után sem mehetne ki Párisba elháríthatlan akadályai miatt, részvétjegyét másra ruházhatja, avagy 260 frtos tőkét 10% kezelési költség levonása után visszaveheti! Fel tehát Párisba! Iratkozzunk be a *Budapest—Páris* Magyarok társas kirándulása utazói sorába!

Mint már közöltük, városunk s megyénk intelligenciájában szép mozgalom indult meg a kiránduláson való részvétel szempontjából. S annak vezetésére a következő helyi bizottság alakult: A nagyváradi-biharmegyei rendező-bizottság. Elnöke dr. *Bulyovszky* József polgármester; alelnök *Glatz* Antal; jegyző: dr. *Sarkadi* Lajos; tagjai dr. *Berkovits* Ferencz, *Czifra* Gerő, *Fehér* Dezső, *Janky* József, dr. *Kornstein*

Lajos, Kuncz Guztáv, *Hranyiczky* Károly, *Mezey* Mihály, dr. *Vucskics* Gyula.

A bizottság minden tagjánál, nemkülönben szerkesztőségünkénél lehet jelentkezni e tökéletes utiélvezetelt igénylő kirándulásra. A korábbi jelentkezés az áremelkedésen felül azért is ajánlatos, mert csak korlátozott számú helyek állnak rendelkezésre. Bővebben a falragaszok tájékoztatják a t. közönséget.

UJDONSÁGOK.

TAJÉKOZTATO.

Március 19. A hegyközség közgyűlése a városházán d. e. 11 órakor.

* **Személyi hír.** *Feszty* Árpád festőművész, ki a Biharvármegye millenniumi képe elhelyezése végett több napig Nagyváradon időzött, ma éjjel visszautazott a fővárosba. E hó 15-én, amikor a megyegyűlés véglegesen átveszi a képet, ismét visszajön Nagyváradra.

* **Az ex-miniszter búcsuja.** A volt belügyminiszter *Perczel* Dezső is elbúcsuzott már a törvényhatóságoktól. Tegnap küldött leiratában köszönetet mond a támogatásért, amelyben részesítették.

* **Március 15. a Réti Nép körben.** A Réti Nép kör, mint értesítünk, szép lendületnek indult; a tagok száma emelkedik s az érdeklődés a kör iránt mindjobban fokozódik. — A kör március 15-én déltán hazafias ünnepélyt rendez, este pedig társas vacsorára gyűlnek össze a tagok saját helyiségükben.

* **Az egyetemi kör új disztagjai.** Az egyetemi ifjuság körében mozgalom indult meg, hogy *Szell* Kálmán miniszterelnököt és *Madarász* Józsefet, a képviselőház volt körelnökét, a kör disztagjává válasszák. Az indítvány az ifjuság körében nagy lelkesedést keltett.

* **A pénzügyi palota építése.** A pénzügyi palota építését már nem sokára megkezdik az irgalmasok üres telkén. Mint értesülünk, a pénzügyminiszter egy a nagyszabású palota terveit, mint az irgalmas renddel kötött szerződést már jóváhagyta s leküldötte a kir. pénzügyigazgatósághoz és Nagyvárad városát is értesítette.

* **A magyarok őshazája.** *Zichy* Jenő gr. a magyarok őshazájának fáradhatatlan kutatója vasárnap számolt be a főrendiház üléstermében utazásának eredményéről. A felolvasó grófot nagy és előkelő közönség hallgatta. *Zichy* Jenő felolvasása részletesen beszámol arról, hogy az expedíció mit végzett. Főfigyelmeket a hazai honfoglalás korának orosz földi emlékeire irányították. Tanulmányozták a dél-orosz föld skizitha emlékeit, valamint a szibériai bronzkort is. Bekalandozták egész Közép- és Dél-Ázsiát s amit csak anyagi vagy szellemi áldozattal meglehetett szerezni, meg lehetett tudni, azt megtudták. A tudósok hivatnak arra, hogy *Zichy* expedíciójának eredményeit megbírálják, de annyi bizonyos, hogy ha a történelem valaha biztosan ráakad az ősmagyarokra, abban nagy érdeme lesz *Zichy* Jenő grófnak is. Az előkelő felolvasást a közönség lelkesen megtapsolta.

* **A czár Bécsben.** Hir szerint a czár a jövő hónapban meg fogja látogatni királyunkat. A lainzi kastélyban már előkészületeket tesznek a czár fogadására.

* **Ajánlat a városhoz.** Köblös Ferencz téglagyáros ajánlatot tett a városnak, hogy a körözkő burkolat helyett az általa gyártott *»Klinker«*-táglát használják utcák burkolására. Szerinte ez vetekedik más kövezési anyaggal. Egyenletes, nem síkos. Kéri, hogy Nagy-Magyar és Ór-utca között próbajárdát készíttethessen s bemutassa az új burkoló téglát.

* **A Dunkel-per.** A Dunkel-perben az örökösök tudvalevőleg azt az ajánlatot tették Nagyvárad városának, hogy hajlandók 115.000 frt. követelésüktől elállni, ha a város egyezség útján 30.000 frtot fizet. A közgyűlés azonban ki-

mondotta, hogy semmiféle egyezségbe nem megy bele. Ezen közgyűlési határozatot a Dunkel örökösök ügyvédje: dr. *Tetényi* Armin megfeleltette a miniszterhez. A belügyminiszter a felebbezést elutasította azzal, hogy a városra nem erőszakolhat semmiféle egyezséget.

* **A király egyiptomi kápolnája.** Rómából jelentik: Ferencz József király a pápának 20.000 frankot küldött, hogy Egyiptomban a tahtai kopt szemináriumban kápolnát építtessen.

* **A hamis borok üldözése.** Mint vasárnapi számunkban írtuk, a rendőri kapitányi hivatal kitűzte a tárgyalást azok ellen, akiknek a borait a budapesti vegyvizsgáló bizottság hamisnak találta. Tegnap délelőt volt özv. *Bauma* Vincze vendéglősné és *Sziora* Jenő kereskedő ellen a tárgyalás *Gerő* Armin rendőrkapitány előtt. Mindketten azzal védekeztek, hogy nem volt tudomásuk arról, miszerint azok a borok nem természetesek. Részben pécsi, részben villányi berkereskedőktől hozatták. *Gerő* Armin alkapitány most ezeket a borkereskedőket kutatja, hogy azokat is megbüntessék. Addig a tárgyalást elhasztották. Az új tárgyalás március 16-án lesz. *Zbori* Ferencz vendéglős, kinek a pinczejében szintén találtak hamis bort, bennt járt szerkesztőségünkben s annak a kijelentésére kért fel bennünket, hogy ő nem hamisított bort, hanem azt teljes jóhiszeműséggel Pécsről rendelte.

* **Előmunkálati engedély.** A kereskedelmi miniszter a debreczeni—derecske—nagy-léltai vasut részvénytársaságnak Derecskétől Tópe irányában B-Ujfaluig építendő helyi é. vasutra adott előmunkálati engedélyt egy évre meghosszabbította.

* **Gyilkossági kísérlet Anton.** Tokai Ferencz és Pap János anti legények régóta haragosai egymásnak. Akkor és ott bosszantották egymást, ahol és amikor tudták. Végre a napokban kitört közöttük a válság s Tokai Ferencz ellenfelét megleste, egy husvágóval úgy föbe ütötte, hogy az ájultan terült el a földön s talán agyon is veri az áldozatot, ha a falubeli emberek segítségére nem jönnek s meg nem mentik. — Az elvetemedett ember fejleletett az illető hatóságnál.

* **Csemegi Károly betegsége.** Az agg jogtudós most már tul van minden veszélyen. Alapötében oly javulás állott be a legutóbbi két nap alatt, hogy remélhetőleg igen hamar el fogja hagyhatni az ágyat. A beteget folyton igen sokan látogatják.

* **Enyhítő körülmény.** Borlopásért fogtak el egy mosonmegyei német atyafit. A környörületes bíró enyhítő körülményt akart kiesikarni a sógortól. — Ugyan mondja csak, mit hozhat fel mentésére?

* **A vádlott hallgat; végre megnyult ábrázattal** bökte ki:

— Savanyu volt mint az ezezt.

* **Cook M. John,** a *»Thos Cook and Son«* világhírű utazás-rendező cég tulajdonosa, a néhány évvel ezelőtt elhunyt *Cook* Tamás fia ma Londonban meghalt. *Cook* M. John 1844-ben lépett atyjának az üzletébe, aki a legelső utazási irodát alapította. Első vállalata az volt, hogy 1844-ben 500 iskolás gyermeket szállított külön vonaton Leicesterből *Lystonon* át *Mount Sorrel Hillsbe* és vissza, utolsó vállalata pedig a német császári párnak múlt évi palesztinai kirándulása volt, melyet szintén a *Cook*-cég rendezett.

* **Meglőtt menyasszony.** Nagy lakodalmot volt a napokban Marciházán, egy szépséges Z-vegyet oltárhoz vezetett egy fiatal ember. Nagy volt a vigáság a násznép között s mikor a fiatal pár a templomban elmondta a holtamiglan-holtodigot, az egész násznép kocsiraült, hogy a fiatal párt Csegödre kísérjék. A násznép között volt *Pupuj* Demeter is, ki vígan lövöldözött egy revolverből a fiatal pár tiszteletére. Éppen midőn Szalontán keresztül jött a lakod-

dalmi menet, Papuj ismét lövöldözni kezdett, aminek azonban a szegény menyasszony nagyon megadta az árát, mert egy eltévedt golyót érte. Természetesen nagy volt az ijedség a násznép között s először azt hitték, hogy a lövés bosszúból történt, ami később azonban valótlannak bizonyult. A tett színhelyére hamar megérkezett dr. Bleyer Sándor szabolcsi orvos, ki a sebesültnek az első orvosi segínyt nyújtotta, a seb vérzését elállította. A megsebesült menyasszony állapota azonban igen súlyos,

* **Csajthay Ferencz állapota.** Csajthay Ferencznek, a pisztolypárbajban megsebesült szerkesztőnek az állapota örvendetesen javul. A seb gyógyulása oly szépen halad, hogy az orvosok most már veszélytől nem tartanak. E hét folyamán el fogják távolítani a golyót, amely tudvalevőleg a hónaljba akadt meg a melynek az eltávolítása most már minden nehézség nélkül fog megtörténni. Remény van rá, hogy a sebesült nemsokára elhagyhatja az ágyat. Csajthay azután elmegy Abbáziába.

* **A legborzalmasabb sírfömlirat** a világ összes temetői közt kétségkívül az, melyet tegnap állítottak föl a debreczeni temetőben. Az erőszakos halállal elpusztult Móríc család sírköve ez melyet, 1500 frt költséggel az Emke állítottatott föl, melyre a család utolsó tagja a 14000 forintot érő vagyonát örökbe hagyta. A sírköve fömliratát is az örökösök állapította meg. E fömlirat a következőképen hangzik:

Itt nyugszanak

az Urban

idősb MÓRICZ JÓZSEF,
mehalt 62 éves korában.

A fia lőtte agyon.

Idősb MÓRICZ JÓZSEFNÉ,
mehalt 47 éves korában.

A leánya lőtte agyon.

MÓRICZ ERZSIKE,

mehalt 17 éves korában öngyíkos halállal.

Az anyját lőtte agyon.

Ifj. MÓRICZ JÓZSEF,

mehalt 27 éves korában a börtönben.

Az apját lőtte agyon.

Az örök irgalmasság kegyelmezzen szegény bűnös lelküknek.

* **Főszolgabírói lak Cséffán.** Cséffa községben a vármegye állandó főszolgabírói lakot szándékozik építtetni s e célra a községi közlegelőből akar megfelelő területet kihasítani. A község képviselő-testülete azonban nem hajlandó a területet átengedni s decemberben már egyhangulag kimondotta ezt. A hatóság azonban nem nyugszik ebbe bele s e hó 8-ára ismét összehívták a képviselő-testületet, hogy keressék a terület átadását. Értesülésünk szerint nem nagyon tartózkodnak a terrorizmustól sem, csak hogy elvehessék a 3 hold területet a közlegelőből.

* **Nem sikerült a vásár.** A goromba vásári frazeológia szerint okos is megy a vásárra meg — bolond is. Ilyesféle viszonyban lehetnek egymással e mult heti vásáron Huszár István esatári lakos és Lakatos András lókupez cigány. Kettőjük közül az utóbbi volt az okos. Huszár ugyanis egy szürke lovat hozott eladni a vásárra, melyért az uton már megígérték a 14 forintot, de ő csak tartogatta. Lakatos cigány is hozott egy fakót a vásárra, mely azonban szépen megkeféltve sem ért többet öt forintnál. A sors szeszélye összehozta a két egyént és minthogy Lakatos cigánynak tagadhatlanul nagyobb praxisa van a lóeladások körül, ennél fogva Huszár István is rábízta az ő lovat. Lakatos cigány most már egy kötőfék száron árulta a két lovat. Csapott is egy belényesvidéki oláh parasztot, de nem tudtak semmi képpen megalkudni. Ekkor a cigány férehitte a másik érdekességét Huszár István és csudálatosképen ráveszi a következő eselszövényre: Ő t. i. a cigány alába boesátokzik ismét az oláh emberrel s aközben oda öjn Huszár István, a kivel majd szinleg meg is egyeznek 55 frtra s Huszár István ad is foglalólul 25 forintot, melyet a vásár után természetesen vissza ad. Ugy is történt, amint azt nagy agyafurtsággal kiűszelte s a szinleges vásár után az oláh ember nagy bámulatára majd mándlítja zsebébe

gyúrte a ropogós bankókat. Ez azonban nem akadályozta meg őtet, hogy tovább ne alkudjék az oláhval, a kit most már azzal biztatott, hogy majd ki egyezik ő azzal a «magyarral». Így aztán el is adja a lovat 58 frtért. Lakatos Andrásnak tehát most már lajbrijában van a Huszár 25 frtja s a két lóára. Csak még Huszár kellett szépszerével lerázni a nyakáról. Kerit hát egy lovat 5 frtért s azzal szomoruan ballag Huszár felé:

— Nem sikerült a vásár testvér.

— Nem-é?

— Nesze hoztam neked egy jó lovat a 25 frtomba.

Huszár István elfogadta a cserét s búsan vezeteltelhez a kapott lovat. Otthon azonban szörnyen neki estek, mikor világossá lett »a vásár«. Az apósa így kiáltott fel:

— A bolondok házába kellene téged csukni. Bejött tehát Nagyváradra s a rendőrségnél elpanaszolta rászédését. A rendőrség most tehát Lakatos cigány kézrekerítésén fáradozik.

* **Szell Kálmán örültje.** Vinkó Ignác 36 éves kámonilakos, ki a m. á. v. szombathelyi üzletvezetőségénél 4 év óta mintkönyomdász volt alkalmazásban, a mult napokban állítólag afölötti örömeben, hogy Szell Kálmán miniszterelnökké lett, megörült. A szomorú eset magyarázata az, hogy Vinkónak nővére korábban Szell Kálmán családjánál mint szoba leány állt szolgálatban s most ezen a réven nagy protekciót remélt. Féktelen örömeben bezuzta a szomszédok ablakait s minden tetében a nagyzás hóbertjét árulta el. A szerencsétlen embert, ki feleséges és két gyermek atyja, elmeogyógyító-intézetbe szállították.

* **Enyveskező eseléd.** Demeter Sára enyveskező leányzó azt hitte, hogy gazdája: Szántó Lajos városi közgyám csak úgy olvasatlanul tartja a pénzt s nem veszi észre, ha egy pár kékhasu bankót ő emel belőle. Mikor a ruhát takarította, 20 frtot kilopott a zsebéből. A derék leány már a rendőrség pártfogása alatt van s biztosan lesz módja a kir. ügyészség szives vendéglátásában is, mert beösméri a lopást, de a pénzt nem akarja előadni.

* **Elveszett.** Egy értékes, vörös bőrkötésű imakönyv vasárnap délelőtt N.-Pereczes-utczától az olaszii plebánia templomig elveszett. A becsületes megtaláló Frólich János fő-utczai hentes üzlelében adja át, ahol illő jutalomban részesül.

A Zeiterer—Weiszlovits bűnügy.

— Hatodik nap. —

Tegnap végre a perbeszédre került a sor, azonban csak a kir. ügyész s az első és a harmadik vádlott védője végezte el beszédét, míg a mai napra maradt a másodrendű vádlott képviselőjének s a negyedrendű vádlottnak a védőbeszéde.

Mivel valószínű, hogy még a vádlottak is fognak beszélni, így ítélet ma még nem igen lesz.

A terem tegnap is telve volt hallgatósággal, a karzatokat pedig a női hallgatóság töltötte be.

A tegnapi nap szenzációja a vádbeszéd volt. A kir. ügyész gyönyörűen konstruált beszédben foglalkozott a váddal s beszédje végén elejtette a vádat Zeiterer József kapitány ellen a súlyos testi sértés: Weiszlovits Gyula és Fleischer Miksa ellen a hamis tanúzás miatt, ellenben Weiszlovits Gyula ellen a súlyos testi sértés és Weiszlovits Emil ellen a hamis tanúszerzés vádját föntartotta.

Délután előbb Hlatky Endre védő beszélt egész röviden, azután Rádl Ödön az elsőrendű vádlott képviselője beszélt.

A tegnapi tárgyalásról tudósítónk a következőket írja:

A tárgyalást az elnök megnyitván, kijelentette, hogy a bizonyítási eljárás be van fejezve s ezért átadta a szót a kir. ügyésznek.

A kir. ügyész beszédjének elején foglalkozott a váddal és az előzményekkel, azután be-

szédje végén kérte Zeiterer József kapitányt a jogos önvédelem alapján felmenteni.

Az első rendű vádlott Weiszlovits Emil ellenében ellenkezőleg a kir. ügyész fentartotta a 301. §-ba ütköző súlyos testi sértés és a kihágási törvénykönyv 40. §-a alá eső közcsend elleni kihágás vádját, ellenben a hamis tanúszerzés vádját elejtette; szintugy elejtette az ügyész a harmadik vádlott Fleischer Miksa ellen is a hamis tanúszerzés vádját; a negyedik vádlottat Weiszlovits Emil ellenében a büntető törvénykönyv 222 és 223 §-ai alapján a hamis tanu szerzés büntetében bűnösnek kérte nyilvánítani.

Kérte azonfelől, hogy az elítéltek a költségekben is marasztaltassanak.

Délután az elnök engedelmével először Hlatky Endre a harmadrendű vádlott képviselője beszélt. Pár szóban fejtegette védenze ártatlanságát s csatlakozva a kir. ügyészséghez felmentését kérte.

Ezután teljes öt órán keresztül beszélt Rádl Ödön az első vádlott képviselője.

Szép beszédben fejtegette álláspontját, azt bizonyítgatta, hogy védenze lett megtámadva s így az jogos önvédelmi téren állott azért kérte védenze felmentését a jogos önvédelem alapján, míg mint magán panaszos a vádat fentartva a Zeiteerr elítélését kérte.

A hatalmas védő beszéd végén a tárgyalás folytatását ma délre halasztotta.

Hogy milyen a hangulat a tett színhelyén azt fényesen igazolja az a levél, a meiyet teljesen megbízható forrásból kaptunk.

K.-Apátiban eszerint nagy az elkeseredés Szilágyi Erzsébet tanu ellen, aki a tárgyaláson megváltoztatta eddigi vallomását s azt állította, hogy Zeiterer volt a támadó.

A fiatal menyecskét most nem akarják megtérni a faluban, az édes apja kiutasította házából s a falu többi lakosai sem akarják házukba beengedni.

Vasárnap az egyik helybeli lapban »Conduit lista» czimen egy közlemény jelent meg.

Utánna jártunk a dolognak. Erre nézve illetékes helyről azt a felvilágosítást kaptuk, hogy ez nem létezhetik, amennyiben a conduit liszte katonai titok s azt semmi körülmények között sem lehet megszerezni, annyira őrzik s így az az állítólagos conduit liszta minden megbízhatóságot nélkülöz.

EGYESÜLETEK.

A szépitési egyeslet közgyűlése.

A nagyvárad szépitési egyeslet vasárnap délelőtt előbb választmányi ülést, majd közgyűlést tartotta.

Elnök távollétében a jelen voltak dr. Molnár Imre tagot kérték fel a közgyűlés vezetésére.

Jelen voltak: dr. Bulyovszky József, Hegyesi Márton, Géczy Lajos, Bozóky Béla, Busch Dávid, dr. Radó Ignác, Kertész Miksa, Aufrecht Mór, Oszterliam Ármán, dr. Ritoók Géza, Szűts István, Windisch Márton, Fekete Sándor és Weidlich István.

A felolvasott jelentése a választmánynak az egyeslet mult évi beléletéről szól. Részvétellel emlékezik meg id. Gyalokay Lajos elnök elhunytáról.

Tudomásul vették s Gyalokay Lajos emléket jegyzőkönyvbe iktatják a családhoz részvétíratot intéznek.

Ezután dr. Radó Ignác szólalt fel. Hangsúlyozta, hogy a Széchenyi-téren levő Mária szobor a legszebb Nagyváradon s így az egyesletnek gondoskodni kellene, hogy a tervezett áthelyezésnél a szobor méltó talapzatra helyeztessék. Tegyen ez iránt az egyeslet lépéseket.

Dr. Molnár Imre örömmel veszi a felszólalást. Kijelenti, hogy a városnál már éppen olyan szellemben ő is felszólalt s a polgármester van megbízva az ügy keresztülvitelével.

Ezután Géczy Lajos egyesületi felügyelő hangulatos, költői lendülettel megirt jelentését olvasták fel, mely különösen a Schlauch-tér bokrainak megvédését czélozza. A jelentés általános tetszéssel találkozott s végül megjelnezték. Lapunk más helyén egész terjedelmében közöljük a szépen megirt jelentést.

Különben kiadták a választmánynak, hogy az saját hatáskörében intézkedjék.

Az egyesületnek az elmúlt évben 385 frt bevétele és 97 frt kiadása volt. — Tudomásul vették.

A választásokra kerülven a sor, négy megüresedett választmányi tagság kivételével mindannyian a régiiek választattak. És pedig

Elnök: Beöthy László főispán,
alelnök: dr. Bulyovszky József polgármester.
I. jegyző: dr. Adorján Ármán
II. jegyző: Szatmáry Zoltán,
pénztárnok: Mertész Miksa,
felügyelő: Géczy Lajos,
gazda: Windich Mártou,

választmányi tagok: Janky József, dr. Molnár Imre, Sebcsyén Lajos, Des Echerollés-Kruspér Sándor, Busch Dávid, id. Rimanóczy Kálmán, Rendes Vilmos, Heringh Sándor, Rácz Mihály, Hegedüs Géza, Weidlich István, Sal Ferencz, Diósy Lajos, dr. Radó Ignác és Fetser Antal,

számvizsgálók dr. Konrád Márk, Miskolczy Barna.

Ezzel véget ért a közgyűlés.

Az ügyvédi kamara közgyűlése.

A nagyvárad ügyvédi kamara tagjai szép számmal gyűltek össze vasárnap a városházán a kamara közgyűlése alkalmából. A tisztújítást azonban mégsem ejthették meg, mert a tagok fele nem volt jelen.

Hlatky Endre elnök tartalmas beszéddel nyitotta meg a közgyűlést. Konstatálta, hogy az elmúlt évben a törvényhozás semmit sem tett az ügyvédek érdekében.

Ezután felolvasták az igazságügy miniszterhez küldendő jelentést, mely a következő:

A bíróságok működése.

A jelentés első sorban a bíróságokkal foglalkozik s azok működéséről informálja a minisztert. Dicsérőleg emlékszik meg a királyi tábláról, ahol daczára annak, hogy több bíróságnak ideig beteg volt, a rendes ügymenet ellen a legkisebb panasz sem merült fel.

A kir. törvényszék ügymenetében előnyös haladást tapasztalt a kamara, amit egyrészt a kezelő személyzet szaporításának, másrészt a bírák tulfeszített és buzgó munkásságának tulajdonít. A haladás különösen a rendes perek gyorsabb elintézésben nyilvánul. A telekkönyvi osztály ügymenete az előző évekhez képest szintén javult, az ügyek elintézése elég gyorsan történik. A büntető osztály szintén megküzd az elintézésre váró óriási munkával, az ügymenet itt is kielégítő.

A törvényszék után áttér a jelentés az egyes járásbíróságokra, azt megelőzőleg azonban kifogást emel a múlt évi május 1-én életbe léptetett lajstrom-rkndszer ellen, ami a hozzá fűzött várakozásnak nemcsak, hogy meg nem felel, de az előbbi rendszernél sokkal komplikáltabb lévén, a járásbíróságok ügymenetét, még lassította. Kéri a kamara a minisztert, hogy eme rendszert szüntesse meg s állítsa vissza a régi, az ügymenet haladását pedig biztosítsa az egyedüli biztos móddal: a leíró személyzet szaporításával. A nagyvárad városi járásbíróságnál az állapot teljesen a régi maradt, a bírák buzgalma és ambíciója daczára az ügymenet lassu, mert az elintézett ügyeket nincs aki leírja, kevés a díjok. A nagyvárad-vidéki járásbíróságnál ép úgy észlelhető a leíró személyzet hiányos létszáma, ha csak nem fokozottabb mérvben, mint a városi járásbíróságnál. Különösen a hagyományok ügyekben lassu rendkívül az ügymenet. Jentékeny haladás tapasztalható az elmúlt évben a székellyhídi, nagyszalontai és marttaigi

járásbíróságoknál és különösen a margittai és a székellyhídi telekkönyvi hatóságoknál. A tenkei járásbíróság ügymenete mint mindig, úgy az elmúlt évben is teljesen kielégítő volt. Épen megfordítva áll a dolog azonban az élesdi és a belényesi, de különösen a berettyó-ujfalusi járásbíróságoknál, ahol az ügymenet lassúsága sőt mondhatni sztagnálása tűrhetetlen. A kamara kéri eme állapotokat a személyzet szaporítása által, a berettyó-ujfalusi járásbíróságnál pedig rendkívüli munkaerő kirendelése által megszüntetni.

Az ügyvédi kar panaszai.

A bíróságok működése után áttért a jelentés az ügyvédi kar panaszaira. Első sorban is kéri a kamara, hogy a régóta sürgetett s még 1888-ban munkába vett törvényjavaslatot, amely az ügyvédi rendtartás megújításáról, amelyhez az ügyvédi kar nagy érdekei fűződnek, — terjessze az országgyűlés elé és hasson oda, hogy az mielőbb törvénynyé váljék.

A jelentés további folyamán a kamara azt a panaszt terjeszti a miniszter elé, hogy a kuria egy előfordult esetben figyelmen kívül hagyta az igazságügyi kormány által megerősített ügyrendjét. A tárgytalan vagy érthetetlen panaszokat az ügyrend értelmében — és a többi ügyvédi kamarák gyakorlata szerint, — választmánynak kell visszautasítani. Egy ilyen elutasítást azonban megfélebbzték s a kuria az elutasító határozatot megsemmisítette azzal az indokolással, hogy ilyen elutasító határozat csak a fegyelmi tanács hozhat.

Egy másik panaszt a kamarának a somlyói járásbíróság ama eljárása okozta, hogy egyik sz.-somlyói ügyvéd elhalván, hagyatékának leltározását a gyakorlattól teljesen ellenkezően nem a bíróság valamelyik tagjára bízta, aki azt díjtalanul teljesítette volna, hanem az ottani kir. közjegyzőre, akinek leltározási díjait az örökösök terhére 140 frtban állapította meg. Minthogy a leltározás inkább az elhunyt ügyvéd által képviselt felek érdekében történik, a leltározási díjakkal az elhunyt özvegyét és árváit terheli meg, nem jogos. Ez okból kéri a kamara a minisztert, hogy az ilyen esetek megisméltése ellen a szükséges intézkedéseket tegye meg.

A jelentés a kamara évi működését feltüntető statisztikai adatokkal végződik.

Az elmúlt év zárszámadása szerint a bevétel 3100 forint 65 kr., a kiadás 1987 forint 95 kr., a maradvány 1112 forint 70 kr.

A kamara segély-alapja örvendetesen emelkedett s 1898. év december 31-én a segély-alap átlaga 10,948 forint 02 kr. volt, daczára, hogy az elmúlt évben két ügyvéd özvegyének és egy szerencsétlenül járt ügyvédnek 430 frt segélyt adott a kamara.

Az 1899. évi költségvetés 2261 frt szükséglettel és 6831 frt 42 kr. fedezettel lett összeállítva. A tagsági díj továbbra is 10 frt lesz.

Az összes számadásokat és a költségvetést jóváhagyták.

A választásokat most nem ejthették meg, mert nem voltak kellő számmal a tagok. Április 9-én lesz a tisztújító közgyűlés.

Feloszlott egyesület. Egyre-másra alakulnak Biharmegyében a temetkezési egyesületek. Most egynek a megszűnéséről veszünk hírt. A furtaik kölcsönös házassági illetve temetkezési egyesület kimondotta a feloszlást.

Az egyetemi könyvtár igazgatója. A budapesti tudomány-egyetem tanácsa tegnapi ülésén elhatározta, hogy az egyetemi könyvtár igazgatói székét, amely Szilágyi Sándor elhunytával üresedett meg, pályázat útján tölti be. A pályázatot a közoktatásügyi miniszter fogja kiírni. Az igen fontos és szép állást, amelyre több jeles tudós pályázik, alkalmasint május hónap folyamán töltik be.

TANÜGY.

Az iparoktatási bizottság ülése. Meghívás. Az iparoktatási bizottság tagjait, a városház tanácstermében, f. évi márczius hó 8-ik napján d. u. 4 órakor tartandó ülésre tisztelettel meghívom. Nagyváradon, 1899. márcz. 4. *Ragány János*, elnök.

IRODALOM

— Ritoók Emma fordításai. A Magyar Könyvtárnak legújabb füzeté egy helybeli írónőnek, *Ritoók Emmának* norvégból fordított elbeszéléseit közli. A *Magyar Könyvtár* márcziusi füzeté u. i. ismét csupa magyar klasszikus irodalmat *Arany János*, a régít *Heltai Gáspár* képviseli. Amannak *«Toldi estéje»*-t *Bánóczi József* látta el kecses és kimerítő bevezetéssel, emennek válogatott meséit *Imre Lajos* rendezte sajtó alá. Mindkét munkát örömmel fogja fogadni az iskola épügy, mint a nagy közönség. A többi három füzet a külföldi irodalomnak van szentelve: egyik az olasznak, másik a francziának, harmadik norvégnek *Giuseppe Giacosa* «Borus szerelem» című drámája, melyet csak nemrég játszottak Párisban is igen nagy sikerrel, egyike a modern olasz színmű irodalom legjelentősebb alkotásainak, melyet minden tekintetben érdemes volt besorozni a »Magyar Könyvtár»-ba. A fordítás kiválóságáról *Radó Antal* neve kezeskedik. A francia irodalmat *Musset* Alfréd egyik leghíresebb novellája képviseli, a *«Tizian Fia»* című, mely eddig nem volt nyelvünkre lefordítva. Most *Marquis Géza* ültette át leikiismeretes hűség. Végre a norvég irodalom nagyjai közül *Kielland Sándorral* ismertett meg bennünket *Ritoók Emma*, ki egy kötetre való elbeszélést fordított le tőle, a norvég eredeteiből. Köztük van az a *«Karen»* című novella is, melyet általában a *«norvég irodalom legremekesebb alkotásai közé»* soroznak. A »Magyar Könyvtár«-nak immár 92 száma van, melyekről készséggel küld teljes jegyzéket a Lampel R. (Wodianer F. és Fiai) könyvkiadó cég. Egy szám ára 15 kr

SZINHAZ.

Műkedvelői előadás. Nagyvárad uritársadalmából négy szép leány és hat deli fiatal ember vállalkozott arra, hogy az ex-lex borzalmai által amúgy is túlszigazott közönséget műelvezetben részesítsék és erre legjobb eszköznek a műkedvelői szinelőadást gondolták ki.

Az előadás belépti díj mellett lesz a színpadon tartva s a befolyó tiszta jövedelem a főreáliskolai segítő egyesület javára fog adni. Derék újságíró kollégánk *Papp János* vállalta magára a rendezés terhes kötelezettségét. Az előadás ideje április 15-ike s az előadandó darab *Charlie nénye* angol bohózat.

Ezen fontos körülmények előrebocsátása után adjuk a szereposztást:

Szpittigne oxfordi ügyvéd	Kerényi Miklós
Katty, unokahuga	Szombathy Katinka
Enny, gyámleánya	Baghy Margith
Donna Lucia D'Alvadorez	Közepessy Ilona
Ella, árva	Böszörményi Tilda
Sir Francois Chesney indiai ezredes	Schweiger Endre
Jack Chesney	Dallos Mór
Charlie Wykeham	Gara Ákos
Lord Frank Balberley	Papp János
Braszett	Moyzes Cmil

Igazságszolgáltatás.

Kuglizó és párbajozó albiró. Pongrácz Dezső zólyomi albiró, amint hazajött a katonaságtól, nem jelentkezett mindjárt a hivatali főnökénél, hanem távol maradt néhány napig hivatalától és elment egy díjkeversenyre kuglizni, a hol szerencsésen meg is nyerte az első díjat. A díjkezés bekezdésénél egy vidéki újságba, az albiró ellen hivatalból való távolmaradás miatt fegyelmi eljárást indítottak. Ugyan akkor történt, hogy Pongrácz vacsorázni tért be a Strausz-vendéglőbe, ahol

egyik régi ellenségét, Hoffmann erdőgyakornokot találta. Hoffmann kapott az alkalmon, hogy Pongrácztal találkozott és azonnal belekötött Pongráczba. Egy vasuti altiszt horkolt a teremben a mikor éppen a hipnózisról beszélgetett egy társaság. Pongrácz erre azt a megjegyzést tette, hogy a medium már alszik. Erre az ártatlan megjegyzésre Hoffmann elébe lépett s így szólt:

— Gyenge jellemű férfi az, aki olyan emberbe köt, aki nem vétett neki.

— Ne beszéljen a jellemről, — felelte rá Pongrácz, — aki maga is gyenge lábón áll jellem dolgában.

Hoffmann most szemtelen pimasznak nevezte az albirót, aki egy pohár bort hajtott Hoffman felé! A pohár nem találta Hoffmann de annál inkább találta az albirót a szódásüveg, a mit Hoffmann repített feléje. Az albiró a homlokán sebesült meg. Az afférből párhaj-fogházra ítélték. Ezek miatt aztán az elsőfoku fejeelmi bíróság elé került ma az albiró.

Katona kir. ügyész pénzbüntetést kért az albiróra, de a tábla felmentette a vádlottat, mert a kötekedést nem ő kezdte a vendéglőben, hanem az erdőgyakornok és a vizsgálat során kiderült, hogy az albiró beteges volt, a mikor a katonaságtól hazakerült, így hát nem volt alkalma jelentkezni főnökénél. Minthogy azonban kisebb rendetlenségek merültek fel, az iratokat átteszik az ottani törvényszék elnökéhez.

Házkutatás egy szerkesztőségben.

Megírtuk a minap, hogy Puscariu Gyula vizsgálóbíró négy detektívvél házkutatást tartott a Magyar Estilap szerkesztőségében. A lap ugyan is *Ép elmével az örültek házában* czimen egy levelet közölt, a mely az ügyészséghez érkezett s amelyben el van mondva, hogy valakit ép elmével tartanak a tébolydában. A bíró e levél kéziratát követelte, mert az csakis hivatalos titok elárulása után kerülhetett alpra. Szalay Lajos kiadóhivatali főnök a kéziratot előadta ugyan, de a szerző megnevezését megtagadta azzal, hogy erre vonatkozólag csak a sajtóügyi vizsgálóbíró előtt hajlandó nyilatkozni.

Puscariu vizsgálóbíró tegnap délelőttre megidézte Szalay Mihály drt.-t, a Magyar Estilap szerkesztőjét, s a cikk szerzőjére vonatkozólag újból kérdést intézett hozzá. Szalay dr. kijelentette, hogy az általános kérdésekre a törvényszék iránti tiszteletből megfelel, de érdemben csak a sajtóügyi vizsgálóbíró ismeri el illetékesnek.

A vizsgálóbíró erre hivatkozott Inczedy László szerkesztő esetére, akit annak idején sajtóközleményért ugyan, de vesztegetés czimén ítélte el a büntető törvényszék s lehetséges, hogy itt is hasonló eset forog fenn.

Stalay dr. azonban megmarad álláspontja mellett. A vizsgálóbíró erre megkérdezte tőle, vajjon felebbez-e a házkutatást rendelő végzés ellen? Salay bejelentette, hogy felebbezését 3 napon belül be fogja adni.

REGÉNY-CSARNOK.

A szegvári nábob fia.

— Elbeszélés. —

Irtá: Mándoky Sándor. 14.

— Grófnő! az ég szerelmére mi történt? Nem értem szavait, melyekkel rémületbe ejti lelkemet. — Oh térjen magához asszonyom.

Nielburgné heves zokogásba tört ki és kezeibe temetve az arcát, lerogyott a kerevetre.

— Asszonyom! az ég szerelmére kérem, szóljon világosabban. Hiszen ismeri a lelkem állapotát, ismeri érzelmeim. Oh ne hagyjon csak egy pillanatig is e szörnyű bizonytalanságban! Beszéljen; — kérve könyörgök, — mi történt?!

A grófnő erőt vett magán, — fölemelke-

dett. Tompa, az elfojtott zokogástól megszakadozott hangon kezdte szólani.

— Andor, — hallgasson meg. — El kellett jönnöm, el minden körülmények ellenére, hogy megelőzzem szándékában. El kellett jönnöm, hogy fölfedezzek ön előtt egy régi, féltékenyen őrzött, iszonyu titkot; mielőtt megkérné a leányom kezét. — Andor, — édes Andor te nem lehetsz az Edith férje soha!

— Grófnő, — hát talán ön nem egyeznék frigyünkbe; talán egyedül ön ellenezné azt?!

— Nem én! Nem én, hanem a büntető, a a bosszúálló Isten!

Ezen szavakra egy őrzítő sejtetem, egy rémes gondolat villant keresztül azon a viharos tengerként háborgó lelken.

— Asszonyom! ne vegye el az eszem. — Oh szóljon, beszéljen őszintén, igazán velem.

— Andor — gyermekem — Edith a leányom — a te testvéred! . . .

— Montilla Kamilla! . . .

— Az vagyok, — a te szerencsétlen édes anyád.

Jézus! — — — — —
Andor szemei előtt homályba vezetett a a nap sugára, egyszerre össze folyt az egész mindenség; — megtántorodotts ha meg nem kapja iróasztalát, talán ott rogyott volna össze.

A boldogtalan asszony pedig oda borult a fia lábaihoz.

— Fiam! — Hosszu harmincz év után először ejtik ki ajkaim e drága szótát. — Fiam! — én édes Andorom tudod a nevem, ugy bizonyára tudsz mindent, — mindent. Oh azért mégis hallgasd, hallgasd meg a te szerencsétlen édes anyádat. — Nagy vétket követtem el; — beismerem bűnöm, melyet még azzal tetéztem, hogy megtagadva magamban az emberi szeretet legmagasabb földi képviselőjét, — az édes anyát: — hogy erkölcsi bukásom annál könyebben elpalástolhassam a világ előtt, téged, — gyermekemet egy örült pillanatban átadtalak a szeretőm nevének és megesküvém, hogy csak 25 év múlva, ha megtart addig mindkettőnk az Isten; — látlak majd viszont. — Recskyné megesküdött, hogy elvesztett fia helyett fiává fogad és szeretni fog, mint édes gyermekét. E kettős esküvéssel — ujnevet véve fel — mentem én Budapestről Berlinbe, hol három havi vendég szereplés után fényes szerződési ajánlatot kaptam Amerikába, melyet el is fogadtam. — Az új világ legelső színházainak lelkes közönsége hat évig ünnepelte és fejedelmileg jutalmazta művészetemet. — Oh azért üres, sivár és boldogtalan volt életem, mert hiányzott belőle a szeretet, melynek helyét a vétkes öntudat, a kérlelhetetlen önvád foglalta el. — Hat év után erőt vett rajtam a honvágy és visszajöttem a londoni Covent Gardon színházhoz melyet alig egy év múlva, mint gróf Nielburgné hagytam el. A nagyközönség bálványozott kedvence Montilla Kamilla megszűnt létezni és letéve művészi nevét, mint egyszerű Hortl Mária esküdött örök hűséget az Úr szent oltára előtt az ő szerető hitestársának. E messziansz folytán férjem összeütközésbe jött és végre is szakított bűszke édes anyjával. Ikit bánata csakhamar sirba vitt. — Oh az is egyik nagy oka volt annak, hogy még a férjem révén se jöhetél volna soha reá, hogy Nielburg grófné, az egyszerű Hortl Mária, senki más, mint az egykor két világ részben ünnepelt, de már régesrég elfeledett tánczosnő — Montilla Kamilla.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Bánffy főudvarmesteri esküje.

Bécs, márcz. 6. Ő Felsége ma délelőtt 10 órakor, az általános kihallgatások előtt letétette az esküt Bánffy Dezső báróval, az új magyar főudvarmesterrel. Az ünnepies aktusnál közreműködött: Andrassy Aladár gróf főkamrás és Széll Kálmán miniszterelnök. Az eskümintát Széchenyi Manó gróf, a király személye körüli miniszter olvasta föl.

Ugyanevak az általános kihallgatások

előtt tette le Keglevich István gróf, a magyar királyi Operaház és a Nemzeti színház intendánsa a titkos tanácsosi esküt, amely aktusnál Goluchowski gróf külügyminiszter és Abensperg-Traun gróf főkamrás működtek közre. Az eskümintát Schultz Károly lovag miniszteri tanácsos olvasta fel. (Magy. Táv. Ir.)

Bécs, márcz. 6. A király ma délben 12 órakor külön kihallgatáson fogadta Széll Kálmán miniszterelnököt.

Fejérváry báró honvédelmi miniszter ma ide érkezett, hogy, amint havonkint tenni szokta, a folyó ügyeket elintézzé. (Magy. Táv. Ir.)

Bécs, márczius 6. A király ma délelőtt kihallgatáson fogadta Perczel Dezsőt, mint a képviselőház ujonnan választott elnökét.

Erdély és Dániel volt miniszterek busukihallgatáson voltak a királynál. (M. Táv. Ir.)

Magyar urak Bécsben.

Bécs, márczius 6. Széll Kálmán miniszterelnök, Bánffy Dezső báró magyar főudvarmester és Perczel, Erdély és Dániel volt miniszterek ma Bécsbe érkeztek. (Magy. Táv. Ir.)

A pápa meggyógyult.

Róma, márcz. 6. A délelőtt fél tíz órakor kiadott orvosi jelentés így szól:

A Szent atya általános és lokális állapotja állandóan rendkívül kielégítő. Holnap estig nem adnak ki újabb orvosi jelentést. Hőmérséklet 36.5, érverés 66, lélegzés 20. Aláírva: Mazzoni, Lopponi. (Magy. Táv. Ir.)

Metianu búcsuja.

Budapest, márcz. 6. (Saj. tud. táv.) Metianu nagyszebeni gör. kel. metropolitától ma búcsuzott el impozánsan egész egyházmegyéje. Papjai és hivei vegyest jelentek meg előtte, kiknek búcsubeszédet tartott, melyben vázolta egész szereplését. A nemzetiségi politikára nézve megemlíti, hogy a szélsőket heves támadásaiért folyton hazafiságra intette. Utódjául Goldis János nagyváradi püspöki helynököt biztosra veszik.

A kereskedelmi miniszter és az iparkamarák.

Budapest, márcz. 6. (Saj. tud. táv.) Az új kereskedelmi miniszter ma fogadta a kereskedelmi és iparkamarák küldöttségét, melyek üdvözölni óhajtották az állásának kezdetén. A miniszter a kamarák küldötteinek beszédére szép beszédben válaszolt, melyben a kamarák hivatásának fontosságát fejtegette. A küldöttség szónoka a debreczeni kamara elnöke volt.

A belga királyné betegsége.

Brüsszel, márcz. 6. A királyné ma jobban töltötte az éjszakát és egy kis ideig aludt. Az orvosok most jobban megvannak elégedve a királyné állapotával.

Brüsszel, márczius 6. Thiriar és Stienon orvosoknak tegnap este 9 órakor kiadott jelentése némi javulást konstatal Mária Henrietta királyné állapotában. Az orvosok azt hiszik, hogy közvetlen vesze-

delem nincs többé és ismét reménykednek. (Magy. Táv. Ir.)

Budapest, márcz. 6. Saj. tud. táv.) **Mária Henrietta** belga királyné veszélyesen megbetegedett. Orvosa dr. **Thiriara** királyné megmentéséről lemondott. A múlt éjjel öngyilkosságból le akart ugrani az ablakból, de tettében megakadályozták. Halálát az éjjel várják, hogy bekövetkezik.

Francia ujságíró halála.

Budapest, márcz. 6. (Saj. tud. táv.) **Albert Bataille** a francia журналиstika egyik kiváló alakja Párisban elhunyt influenzában. A francia sajtó eme vesztesége bennünket is érint annyiban, hogy **Albert Bataille** magyar barát volt ezen érzülete által vezéreltetve a magyar ügynek sokat használt a külföldön. Ezredévi kiállításunkra is eljött s lapjának küldött levelei csupa elragadtatással beszélnek a magyar szellemi és anyagi fejlődésről.

Román lap Széll Kálmánról.

Nagy-Szeben, márczius 6. A metropolita lapja, a »Telegraful Roman« Széll Kálmán programját méltatva, ezt írja:

Normális parlamenti viszonyok között ilyen program hidegen hagyná az embert, mert minden kormány első kötelessége, a főnálló törvényeknek érvényt szerezni. Új korszak kezdődött, a törvényesség, igazságosság és igazság korszaka. Azért kimondhatlan nagy az öröm az egész magyar államban. Mennyiben fogják azok az új elemek, amelyek a szabadelvű pártba beléptek, azt a káros szellemet, amely eddig uralkodott, reformálni, majd meglátjuk, Széll Kálmán jó szándékaiban eddigelé senki sem kételkedik. (Magy. Táv. Ir.)

A franciaországi események.

Páris, márczius 6. Fournière szoczialista képviselő bejelentette Freycinet hadügyminiszternek, hogy a kamara mai ülésén Esterháznak a »Daily Chronicle«-ban közölt leleplezése tárgyában meg fogja interpellálni a vezérkarnak Esterházy és Zola pörében vitt szerepét. (Magy. Táv. Ir.)

A spanyol harezosok nyomora.

Valencia, márczius 6. A hazahozott katonák tegnap nagy utcái tüntetéseket rendeztek, amennyiben kenyérért kiáltottak. (Magy. Táv. Ir.)

Rombadólt város.

Franciaországban **Toulon** város közelében ma levegőbe röpült egy puskaporraktár és a robbanás mindent elpusztított azon a területen, amelyre ereje kihatott. Házak dőltek romba s eddig hetven halottat huztak ki a romok alól. Két kilométernyire a puszkaporos toronytól a legkétségbeejtőbb pusztulást látja a szem. Mi okozta a rettenetes katasztrófát, még nem tudják.

Toulon, márczius 6. Azt hiszik, hogy a löportári robbanást a melinit vagy a füsttlen lőpor kémiai bomlása és magától való meggyuladása idézte elő. Nem tartják azonban kizártnak, hogy a löportárban a szabályok ellenére durranó ké-

nesőt tartottak, amely rendkívül könnyen robban. (Magy. Táv. Ir.)

Toulon, márczius 6. A la goubroni katasztrófának még négy áldozata halt bele sebeibe. Három sebesültnek az állapota reménytelen. Azt hiszik, hogy még 15 ember van a romok alatt. (Magyar Táv. Ir.)

Anglia és Franciaország.

London, márcz. 6. A Reuter-ügynökség jelenti: Minthogy Maszkátra vonatkozólag az 1862-iki szerződés egyenlő jogokat biztosít Angliának és Franciaországnak, valószínű, hogy Franciaország engedelmet fog kérni arra, hogy a maszkáti tengerpaton néhány olyan kőszénraktárt állíthasson, amilyen Angliának van. Anglia ezt az óhajást nem fogja ellenezni, feltéve, hogy a francziák nem kívánnak vagy nem szereznek valami földbirtokot vagy arra való jogot. (Magyar Táv. Ir.)

Égő hadihajó.

Madrid, márczius 6. A Ferrol előtt vesztéglő, a »Meteor« hadi szállítóhajó fődélzetén tűz támadt. Remélik, hogy sikerül a tüzet eloltani. (Magy. Táv. Ir.)

KÖZGAZDASÁG.

Lépfene a huszárlovak között.

Említettük, hogy a nagyvárad Ferencz József laktanyában a huszárlovak között fellépett a lépfene s 3 ló hullott el. **Gerő Armin** alkormány jelentette a polgármesternek, hogy aggodalomra nincsen ok, mert a katonaság a legmesszebb menő intézkedéseket megtette a baj elfolytására. A katonai orrossal együtt **Alexander** Lajos városi állatorvos is kutatják a baj keletkezésének okát. Valószínű, hogy a bajt a lótakarmány okozza, miért is annak megsemmisítését és az összes lóállomány beoltását javasolja Alexander állatorvos.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

Az irányzat szilárd	
Buza márcziusra	994
Új tengeri	455
Rozs őszre	775
Zab őszre	580
Tengeri augusztusra	—
Buza októberre	851

Az irányzat nyugodt

Bécs, márczius 6.

Ösztr. hitel	370.78
Magyar hitel	397.—
Államvasut	362.1/2
Birodalmi márka	58.97

Értéktőzsde.

Budapest, márczius 6.

Az irányzat gyenge	
Ösztrák hitel	371.90
Magyar hitel	400.50
Államvasut	363.75
Rimamurányi	307.—
Magyar jelzálog	249.—
Salgótarjáni	636.—
Wagon-kölesön	623.—
Villamosvasut	225.—
Magyar leszámítoló	353.25
Iparbank	104.25
Budapest közuti	404.50
Kereskedelmi	1011.50
Déli vasut	78.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. márczius 6-án.

Magyar aranyjárdék 4%	119.80
Magyar koronajárdék	97.85
Magyar vasuti kölesön aranyban 4 1/2%	121.—
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2 1/2%	101.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	120.75
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	9675

Italméresi jog megváltási kötvény	100.70
Horvát-szlavón földtehermentési kötvény	96.75
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölesön	161.50
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölesön	142.—
Ösztrák járdék papírban	101.25
Ösztrák járdék ezüstben	101.—
Ösztrák járdék aranyban	120.—
Ösztrák korona járdék	101.40
Ösztrák államsorsjegyek	140.50
Ösztrák magyar bankrészevény	920.—
Magyar hitelbankrészevény	397.50
Ösztrák hitelintézeti részevény	370.70
Ösztrák-magyar államvasuti részevény	368.50
20 frankos arany (Napoleond'or)	358.60
Németbirodalmi márka	58.05
London vista	120.40
Párisi vista	47.80
20 márkás arany	11.79

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Cséffai tudósító. Beküldött tudósításából — amint láthatja — felhasználunk. Azt a beszélgetést nem lehet közölni, mert ez nem hivatalos hatalommal való visszaélés, — privát uton befolyásolni pedig valakit, még ilyen tenyegeléssel is — bár nem illő dolog — de lehet és nem esik büntetés alá. Csak teljesítse kötelességét, nem lesz oka félni.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

NYILTÉR.

Új ékszer-üzlet megnyitás!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására juttatni, hogy a »**Latzkó testvérek utóda Löbl Ede**« ur volt helyiségét átvettem és abban a modern igényeknek teljesen megfelelő új

ékszer-üzletet

rendeztem be.

Főtörekvésem mindenkor arra fog irányulni, hogy a nagyérdemű közönségnek **izléses és művészi kivitelű ötvös-munkákkal és árukkal** szolgálhassak és szolid szabott árainmal a bizalmat teljes mértékben kiérdemeljem és megnyerjem.

Üzletem megtekintésére a nagyérdemű közönséget tisztelettel felhívom s vagyok

kiváló tisztelettel

Kálmán Sándor,
ékszerész.

Orgonaépítő műhely!

Nagyvárad orgona-építő műhelyemet a legkényesebb kiválmaknak megfelelőleg rendeztem be. Új orgonákat a legújabb **pneumatikus** csőrendszer szerint golyós ládával készítek. Ez orgonának kiváló előnye, hogy a legnedvesebb templomokban is bizton működik; elképzelhető könnyed játszasmódjuk van s amellet az egyes sipok a leggyorsabb játék mellett is haladéktalanul s precízen szólalnak meg.

Régi, használt orgonák átalakítására, javítására, hangolására legjutányosabb árak mellett vállalkozom.

Teljes tisztelettel

ORSZÁGI ANTAL,

orgonakészítő.